

KAPellen en KRuisen

nummer 41 december 2008

Processiepark Genooy - Venlo verplaatst

Nog in de vijftiger jaren liep er onder langs de Maas een veldweg van Venlo naar de Kapel van Genooy. Je wandelde er temidden van bloeiende weiden, waarin koeien vredig stonden te grazen.

Het was een wandeling - bij voorkeur op de zondagmiddag - om in een juiste stemming te komen voor een bezoek aan Onze Lieve Vrouw van Genooy. Een kaars opsteken en wat bidden en daarna naar de speeltuin "Ons Buiten", gelegen naast het Processiepark. Dit Processiepark stammend uit 1927 was de laatste jaren letterlijk en figuurlijk wat uit het zicht verdwenen.

Maar kortelings geleden was er aanleiding om het park met een Calvariegroep en dertien kapellen weer eens in de kijker te plaatsen.

Overigens een park met dertien kruiswegstaties. Dat roept vragen op. In het pas verschenen boek "Weer in volle glorie", waarin o.m. de geschiedenis van het Processiepark wordt verteld, vragen de schrijvers zich af, waarom het er slechts dertien en niet het traditionele aantal van veertien zijn. Het antwoord wordt in het boek niet gegeven; misschien ligt dat antwoord voor de hand: de Calvariegroep dient beschouwd te worden als een veertiende statie.

Het Processiepark met links een van de elf staties; op de achtergrond recht de Kapel van Genooy.

Océ

Sedert 1927 zijn niet alleen de tijden maar ook het landschap veranderd.

De fabrikant van kopieermachines Océ, die aan de noordkant van Venlo langs de Maas aan de Urbanusweg was neergestreken, breidde zijn bedrijfsterrainen steeds maar uit en wel zodanig, dat die kwamen te grenzen aan het Processiepark.

Om een lang verhaal kort te maken: de Martinusparochie, eigenaar van het Processiepark (en de aangrenzende kapel van Genooy), verkocht na lang onderhandelen de grond van het Processiepark aan Océ.

De gerestaureerde schuur met daarin de Koffieschenkerij "Genuujerie".

De vraag voor het kerkbestuur was wat er nu met de Calvariegroep en de dertien kapellen van het Processiepark zou moeten gebeuren.

Theo Geven

Theo Geven heeft het allemaal meegemaakt. Hij was veertien jaar kerkmeester van de Martinusparochie en na zijn terugtreden hield hij op verzoek de "portefeuille Genooy" aan.

Hij vertelt, dat uit kostenoverweging aanvankelijk werd besloten om slechts vijf kapellen over te plaatsen. Ze zouden steen voor steen worden afgebroken en aan de andere zijde van de Urbanusweg weer worden opgebouwd. Toen echter bleek, dat een laadschop een hele kapel met fundament en al in een keer kon oplichten en herplaatsen werd besloten om tien kapellen op de nieuwe locatie te plaatsen. Toen was het park vol en daarom kwam een elfde net buiten het nieuwe park te staan. Voor de twee overige werd een bestemming gevonden in de tuinen van particulieren.

Toevalligerwijs hield in die tijd de Beeldenfabriek aan de Emmastraat een uitverkoop van restanten, waardoor de kapellen konden worden voorzien van nieuwe reliëfs.

Het nieuwe park werd op 12 mei 2008 door Bisschop Wiertz ingezegend.

Genuujerie

De bedoeling van het kerkbestuur was om het terrein tot aan de Kapel tot stiltegebied te maken.

In dat streven van het kerkbestuur past ook de omvorming van een oude schuur achter de kapel tot Koffieschenkerij "Genuujerie", waar men bijvoorbeeld Bedevaartssop, een Kepelke-sandwich of een Bruëdje oët Genuë kan krijgen. Het bijzondere aan dit etablissement is, dat men bediend wordt door mensen met een geestelijke beperking.

Ben Brader

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
(IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159)

>

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

>

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (eindredactie)
W.J.H. Oehlen

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 10,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG

BISDOM ROERMOND

Het kruisbeeld van Prickenis

In de vorige editie van *Kapellen en Kruisen* beschreef Jan Jansen in zijn vaste rubriek 'Limburgs Mooisten' het markante kruisbeeld van hoeve Prickenis aan de rand van Heerlen. In zijn sfeerimpressie gaf hij aan dat hem niets bekend was over de ouderdom, noch over de maker van deze schitterende crucifix.

Die opmerking heeft tot twee reacties geleid, die los van elkaar allebei de kunstenaar Cor van Geleuken aanwijzen als de beeldhouwer van dit kruisbeeld.

Broeder Lambertus (uit Mamelis) is heel zeker van zijn zaak: 'Het getoonde kruis is te specifiek om de kunstenaar niet te noemen. Het gaat om Cor van Geleuken. Hij is een man van het Weerter land en in die omgeving kunt u zijn werk nog vinden. Ga maar eens naar de kerk van Nederweert-Eind. Cor van Geleuken is overleden te Prickenis, waar hij vanaf zijn huwelijk in 1958 woonde. Hier in Zuid-Limburg kan men ook in Wittem werk van hem vinden. Hij is Redemptorist geweest, maar niet tot priester gewijd. Ik heb zijn weduwe rond 1990 te Prickenis nog bezocht, maar zij zal het huis inmiddels wegens ouderdom hebben verlaten. Het kruisbeeld van Prickenis is echt typerend voor Cor van Gelenken zaliger'. Aldus broeder Lambertus.

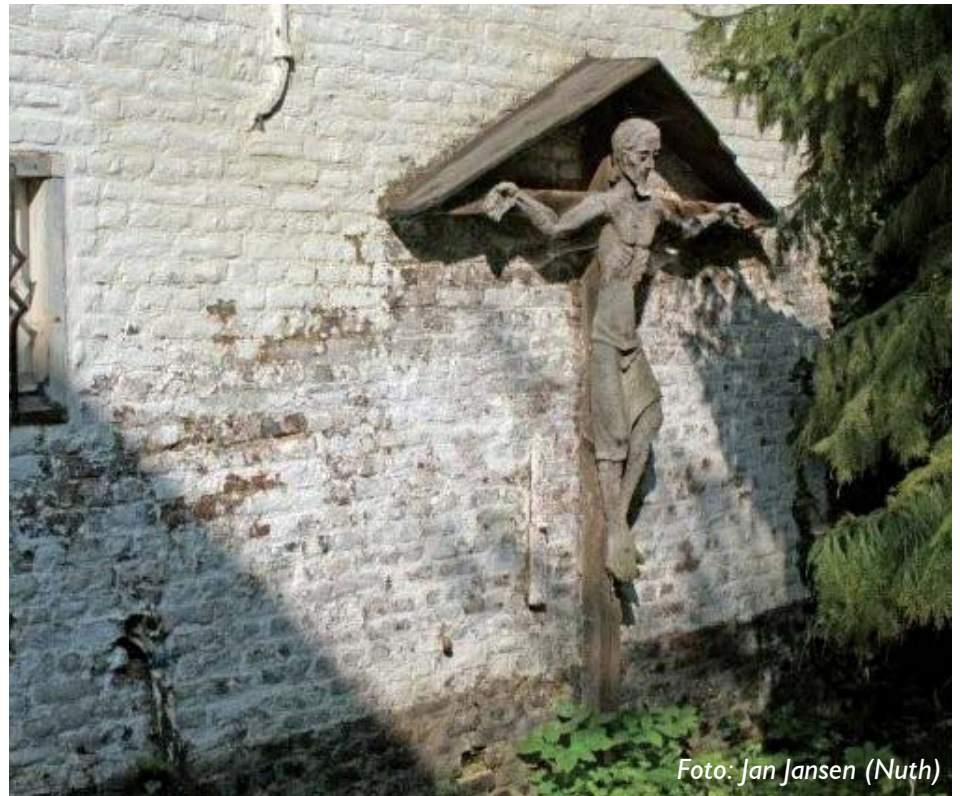

Foto: Jan Jansen (Nuth)

Ook Nico Frijns (uit Voerendaal) verwijst naar Cor van Geleuken. De heer Frijns weet te melden dat van deze schilder-beeldhouwer in Zuid-Limburg meer kunstwerken zijn terug te vinden, waaronder aan de zijgevel van het klooster van Wittem. Daarnaast heeft van Geleuken in het begin van de jaren zestig een afbeelding van het wapen van de gemeente Voerendaal vervaardigd, die van 1964 tot 1978 de voorgevel van het voormalige gemeentehuis heeft gesierd en die zich tegenwoordig – na enkele omzwervingen – in het plaatselijke Laurentius Home bevindt.

Wiel Oehlen

Gemeente Maasgouw actief in kapellen en kruisen

De Gemeente Maasgouw, die op 1 januari 2007 is ontstaan uit de gemeenten Heel, Maasbracht en Thorn, omvat een tiental kernen: Beegden, Brachterbeek, Heel, Linne, Maasbracht, Ohé en Laak, Panheel, Stevensweert, Thorn en Wessem.

In deze gebieden staan vele kapellen en kruisen. Het onderhoud van deze objecten is zeer verschillend en soms zelfs niet geregeld. Wat in ieder geval ontbreekt in de gemeente is een duidelijke beheersstructuur voor kruisen en kapellen.

Thorn

Daarbij moet een uitzondering gemaakt worden voor het Witte Stadsje.

In Thorn heeft men zijn zaakjes prima voor elkaar. Er is een stichting, die zelf een aantal kapellen en kruisen in eigendom heeft en die alle Thornse objecten onderhoudt. Ook heeft deze stichting de laatste jaren een viertal verdwenen kapellen herbouwd en een fraaie publicatie over het Thornse kruisen- en kapellenbestand het licht doen zien.

Werkgroepen

Zo'n duidelijke structuur ontbreekt in de andere kernen van de Gemeente Maasgouw.

De Gemeente heeft daarom het initiatief genomen om te komen tot meer duidelijkheid.

Men wil een stichting oprichten, die de plaatselijke organisaties overkoepelt.

Die plaatselijke organisaties worden nu op poten gezet. De bedoeling is, dat er in elke kern een werkgroep komt, waarin enkele lieden uit dat dorp zitting hebben.

Oprichting

Op 18 september jl. heeft de eerste vergadering van de Stichting Kruisen en Kapellen Maasgouw i.o. plaats gevonden. Er is een bestuur gevormd onder voorzitterschap van Lei Peeters, de stuwende kracht achter het idee. Elke kern heeft een afgevaardigde in dat bestuur.

Afgewacht moet worden of een dergelijke structuur - nadat de plaatselijke werkgroepen eenmaal zijn gevormd - veel bestaansrecht heeft. Er is in ieder geval sprake van een lofwaardig initiatief van de Gemeente Maasgouw, waaruit blijkt, dat men aan kruisen en kapellen veel aandacht wil schenken.

Ben Brader

Kruis rotonde Panheel: daar moet nog orde op zaken gesteld worden !

Nieuw wegkruis in Guttecoven

Komende vanaf het dorp Einighausen is bij de entree van Guttecoven (Gemeente Sittard-Geleen) door vrijwilligers samen met het Dorpsplatform Guttecoven een wegkruis opgericht.

De plechtige inzegening door pastoor P.L.M. Bronneberg vond plaats op 4 oktober 2008, na afloop van de Eucharistieviering van 18.30 uur.

Het hardstenen kruis uit 1952 is afkomstig van de begraafplaats in het dorp en was daar door vervanging, zonder bestemming overgebleven.

Er is nu een klein metalen Corpus aan bevestigd. De bijbehorende gedenkplaat is in de voet van het kruis ingemetseld en vermeldt de tekst: "Mijn Jezus Barmhartigheid".

Bij de inzegening werd gesproken door mevrouw I. Widdershoven, wethouder van de Gemeente Sittard-Geleen en door de heer F. Morel, voorzitter van de Werkgroep Kruisen en Kapellen Sittard.

Het nieuwe wegkruis

De inzegening door pastoor Bronneberg

Door de twee zonen van de metselaar van het voetstuk, Joep en Giel, werd een kleine bloemenhulde gebracht. De Fanfare St. Caecilia begeleidde de stoet vanaf de kerk naar het wegkruis en speelde ook tijdens de inzegening. Het kerkkoor zong onder leiding van haar dirigent enkele liederen.

Veel parochianen volgden de stoet en waren bij de inzegening aanwezig.

Na afloop was er voor iedereen nog een gezellige afsluiting in het gemeenschapshuis.

Dorpsplatform Guttecoven

Inzegening wegkruis Brunssum-Noord

Vliegende vaandels ontbraken, maar de slaande trom was uitdrukkelijk aanwezig.

Scoutingband Sint Vincentius, behorend tot de top van trommelend Nederland, liep trots voorop in de processie op weg naar de inzegening van een nieuw geplaatst wegkruis in Brunssum-Noord.

Het kruis werd enige maanden geleden aan de lokale heemkundevereniging aangeboden.

Kruutse Frenske

Het werd gevonden op de zolder van een boerderij in Voerendaal, nadat het pand van eigenaar was gewisseld. Het kruis is behoorlijk oud en heeft waarschijnlijk ooit ergens in de Voerendaalse contreien gestaan. De eikenhouten staander was sterk aangetast maar de rest van het kruis bleek nog in goede staat.

Het is daarna met ijver en toewijding gerestaureerd door enkele vrijwilligers onder leiding van Frans Cals, meer bekend als "Kruutse Frenske".

Een aan het formaat aangepast corpus, geschonken door Chris Willems, maakt het kruis tot een juweel.

Drie wethouders

Nu stond het kruis op 28 september in volle glorie te wachten aan de rotonde van de Kennedylaan en de Gouverneurstraat op het officiële gedeelte. Dat bestond allereerst uit de onthulling van de tekstplaat. Maar liefst drie(!) Brunssumse wethouders kweten zich van deze taak. Vervolgens las eenieder: *Ja Heer, zeker weten, ook de lui van Noord maken hier een kruisteken.*

De in het Brunssums dialect geschreven tekst is geleverd door de bekende dialectschrijver Thei Janssen die helaas negen dagen later zou overlijden. Moge hij ruste in vrede!

't Kruutske

Na enkele gebeden werd het kruis gezegend en bewierookt door Pastoor Goulmy. Vervolgens las Wiel Roeselers in Brunssums dialect het gedicht "'t Kruutske" voor. Door Frans Cals werden allen die op welke wijze ook hun bijdrage hebben geleverd aan dit werkelijk schitterende kruis bedankt en samen met het toegestroomd publiek uitgenodigd voor de koffie in het patronaat. Voor de Scoutingband het sein om enkele decibellen meer te produceren voor de aftocht onder een stralend zonnetje.

Ed. van Gelder

De wethouders Eric Geurts, Jos Janssen en Peter Heinen buigen zich over de door hen zojuist onthulde tekst.

Pastoor Goulmy bewierookt het ingezegende kruis.

In Spaubeek in 't greun versjaole...

Als men vanaf het NS-station van Spaubeek in noordoostelijke richting de weg naar kasteel Ter Borgh en Schinnen volgt, komt men na ongeveer vierhonderd meter bij een doodlopende weg, rechts van de hoofdweg.

Volgt men dit weggetje, dan komt men in een lieflijke buurtschap 'Oude Kerk' geheten. Na honderd meter lopen waant men zich eeuwen terug in de tijd. In het groen verscholen, te midden van enkele witte huisjes, ligt een kapelletje, de 'Anna-kapel'. Al vanaf de twaalfde eeuw lag hier de kerk van Spaubeek, vandaar ook de naam van de buurtschap. In 1837 werd deze kerk afgebroken en verplaatst naar het centrum van Spaubeek. In 1865 werd op de plaats van de oorspronkelijke kerk een gedachteniskapel gebouwd, aangezien het oude kerkhof zich nog steeds ter plekke bevond. Deze Anna-kapel is in 1988 gerestaureerd, met medewerking van onder andere een groepje IVN-enthousiastelingen, waaruit de plaatselijke werkgroep Kruisen en Kapellen is ontstaan.

Dit idyllisch uithoekje van Spaubeek maakt een diepe indruk op elke bezoeker. Een plek die rust uitstraalt (jammer van het geluid van het verkeer op de nabijgelegen autoweg) en waar mensen hun rust proberen terug te vinden, door het opsteken van een kaarsje of door even weg te zweven in gebed. Nog steeds wordt hier een paar keer in de week week de rozenkrans gebeden.

Annakapel Spaubeek

Anna en Maria

In de kapel bevindt zich onder andere een gepolychromeerd houten beeld van Maria met kind, een gipsen Anna- en Mariabeeld en een beeldje van Maria-ten-Drieën. Het Anna-beeld is afkomstig uit het klooster van Heythuizen en werd bij de plaatsing in 1988 'vakkundig' met wandverf bewerkt. De verf begon los te laten en er bleken prachtige kleuren onder verscholen te gaan.

Jolien Klinkers

De werkgroep Kruisen en Kapellen besloot het beeld te laten restaureren. Eerst werd geld ingezameld bij (zeer welwillende) kapelbezoekers en daarna kon restauratrice Jolien Klinkers aan de slag. Het boekje dat de jonge Maria vasthoudt, bleek het volgende opschrift te dragen: 'Dit is het meisje dat de moeder zal worden van Jezus'. Daardoor was het ook duidelijk dat we hier te maken hebben met een beeld van Anna en dochter Maria. Na tweehonderd werkuren zag het beeld er weer prachtig uit, in de originele kleuren. Een knap stukje werk.

'ónverwach sjeiste veur mich'

Omdat nog wat geld over was, is direct besloten een gietijzeren gedachteniskruis naast de kapel te plaatsen, inclusief de aanleg van een pad en het maken van een sokkel met het opschrift 'Ik sta op het eerste parochiekerkhof van het dorp Spaubeek' (in het Latijn). Het kruis zelf draagt het opschrift 'ónverwach sjeiste veur mich', een gegeven dat voor elke bezoeker (en niet-bezoeker) maar al te waar is. In november 2005 werden het Anna-beeld en het kruis tijdens een drukbezochte feestelijke bijeenkomst ingezegend. Een juweeltje in het groen.

De H. Anna

Grafstenen

De werkgroep Kruisen en Kapellen IVN Spau-beek heeft inmiddels ook de oude grafstenen en -kruisen, die ingemetseld zijn in de achterwand van de huidige parochiekerk, onder handen genomen en – voor zover mogelijk – de gegevens van de daarop vermelde personen opgespoord. De oudste dateren uit 1633 en 1634. Onlangs werd bij de Anna-kapel nog een grafsteen ontdekt uit 1623, die tegen de zijmuur van de kapel is geplaatst.

Een actief groepje

In het verleden heeft de werkgroep Kruisen en Kapellen van IVN Spau-Beek zich alleen beziggehouden met de religieuze objecten in Spaubeek. Gelukkig ziet het gemeentebestuur van Beek in dat onze groep bijdraagt aan het behoud van het religieuze erfgoed op het grondgebied van de hele gemeente Beek. Het gemeentebestuur heeft onlangs besloten actief bij te gaan dragen in de kosten van de werkgroep, zodat wij in de gelegenheid zullen worden gesteld om ook in andere delen van de gemeente Beek onze bijdrage te leveren. Zoals u ziet, een actief groepje daar in Spaubeek. Kom eens kijken 'bie 't kepelke in 't greun versjaole', temidden van de wilde bloemen en de rotstuin.

Paul de Wit

(namens de werkgroep Kruisen en Kapellen IVN Spau-Beek)

Foto's: W. Heusèr

Voor meer informatie of het maken van een wandeling (van ongeveer vier uur) door het prachtige Geleenbeekdal, neem contact op met: e-mail: pavlosw@hotmail.com.

Pas verschenen

- Lees én wandeltip -

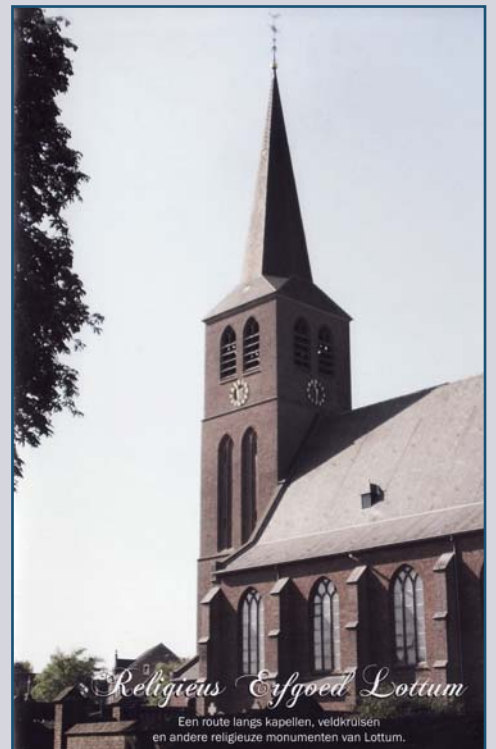
Religieus Erfgoed Lottum

Het bestuur van de H. Gertrudisparochie van Lottum heeft het Jaar van het Religieus Erfgoed aangegrepen om een mooi verzorgd boekje uit te geven over de religieuze monumenten in het dorp. 'Religieus Erfgoed Lottum' is een overzichtelijke en kleurrijke wandel- en fietsgids langs alle kapellen, veldkruisen en andere religieuze monumenten op het grondgebied van Lottum.

De erin uitgestippelde route (van dertien kilometer) begint en eindigt op de plaatselijke markt en voert langs de parochiekerk, de Annakapel, het St. Jozefbeeld, de Quirinushof- en kapel, de Heilige Familiekapel en een aantal markante wegkruisen.

Religieus Erfgoed Lottum, een uitgave van het R.K. Kerkbestuur H. Gertrudis, samengesteld door Maria Vergeldt en Wouter Wagemans, fotografie Joyce Vreede (voor bestellingen of nadere informatie kan contact worden opgenomen met: Maria Vergeldt, Horsterdijk 46, 5973 PP Lottum, 077 – 463 16 00).

Wiel Oehlen

Het vernieuwde wegkruis aan de Voerenweg in Mesch

De Stichting Eijdsens Verleden trekt zich het lot aan van de ongeveer zeventig wegkruisen en gelijknamige objecten op het grondgebied van de gemeente Eijdsen. Praktisch alle bevinden zich tegenwoordig in een uitstekende staat en daaraan heeft het werk van de stichting zeker positief bijgedragen.

Aan het zwart kruiske

Een van de mooiste religieuze landschapsmonumentjes ter plaatse is het wegkruis aan de Voerenweg in Mesch. Op deze plek aan de Voerenweg moet al eeuwenlang een weg- of veldkruis hebben gestaan.

Deze omgeving is namelijk al vanouds bekend als 'Aan het zwart kruiske'. Ook op oude kadasterkaarten komt deze naam voor. De Voerenweg, vroeger 'Chemin Royale' genoemd, was tot het midden van de negentiende eeuw een veel gebruikte verbindingsweg tussen Batice, via 's Gravenvoeren naar Meerssen en Maastricht. In 1839, toen de grenzen met België definitief werden vastgelegd, verloor deze weg zijn betekenis. Sinds kort maakt dit gedeelte van de Voerenweg deel uit van de Pelgrimsroute naar Santiago de Compostella in Spanje (2.300 km).

Gieterijen

Tot het eind van de zeventiger jaren van de vorige eeuw stond op deze plek een mooi smeedijzeren kruis. Naar verluid werd het door antiekrovers meegenomen.

Waar het kruis precies is gegoten is niet meer te achterhalen.

Zowel de gieterij Hamers en Janssens uit Maastricht wordt genoemd evenals gieterijen in Charleville (Frankrijk). Aan te nemen valt dat dit type kruis in grote aantallen werd gegoten en als redelijk betaalbaar grafkruis door meerdere gieterijen op de markt werd gebracht. In Zuid-Limburg wordt dit kruistype als wegkruis zowel als grafteken op meerdere plaatsen aangetroffen.

Engelenkopjes

Het gehele kruis is zowel aan de voor- als achterzijde rijk van Christelijke symbolen voorzien.

In het centrum zien we, door wolken omgeven, de figuur van God de Vader, de armen zijwaarts gestrekt met in de hoeken vier stralenbundels. In de zijbalken elk een groepje van twee gevleugelde engelenkopjes. In de bovenbalk een groepje van drie engelenkopjes. Deze afbeeldingen zijn gespiegeld, zodat ook aan de achterzijde nagenoeg dezelfde beeltenis is te zien. Het centrum aan de achterzijde toont een driehoek met het Oog Gods, omgeven door een ring van wolken. De gelijkzijdige driehoek beeldt de Goddelijke Drie-eenheid uit.

Murillo

De afbeelding van Maria met de armen gekruist voor de borst zou de onbevleete ontvangenis uitbeelden. In modelboeken van de gieterij noemt met deze figuur 'Vierge type Murillo'. De ontwerper van het gietijzeren kruis zou zich hebben laten inspireren door de afbeelding van de Heilige Maagd, zoals deze door de Spaanse schilder Murillo op meerdere schilderijen werd vereeuwigd. Deze keer staat de Mariafiguur in de schacht van het kruis. Ook deze beeltenis is gespiegeld zodat aan de achterzijde een gelijke afbeelding zichtbaar is.

Dit type kruis zou eigenlijk beter tot zijn recht komen op een plek waar het ook van beide zijden bekeken kan worden. Dat is hier niet het geval want het staat in een vrij hoge berm.

Omvergereden

Omstreeks 1980 liet pastoor Sangers van Mesch het huidige kruis plaatsen. Maar ook dit kruis heeft nogal moeite om zich ter plaatse te handhaven. De ene keer werd het door zware landbouwmachines omvergereden, een andere keer weer werd het teruggevonden onder een hoop snoeihout.

De werkgroep wegkruisen van de stichting Eijdsens Verleden zorgde ervoor – met de hulp van

Wegkruis aan de Voerenweg-Steenbergweg

gemeentewerkers – dat het kruis weer in goede staat en fris geveerd op zijn plaats terugkwam.

Gemeente-ambtenaren

In juni 2006 werd het kruis opnieuw omvergereden en gebroken aan de zijkant van de weg aangetroffen.

Medewerkers van de buitendienst van de gemeente Eijsden ontfermden zich erover en namen het mee naar hun atelier, waar zij de stukken weer aan elkaar lasten en het kruis en passant een goede verfbeurt gaven. Met de beste bedoelingen plaatsten zij het nu op een minder kwetsbare plek aan de overzijde van de weg.

Enkele mensen uit Mesch vonden echter dat het kruis op de oorspronkelijke plek

thuishoorde. De gemeente-ambtenaren togen weer aan het werk. In de berm van de Voerenweg werd ruimte gemaakt. Het kruis kreeg een mooie plaats in een nis die in de berm werd uitgegraven. Deze nis werd met losgestapelde stenen verstevigd en sierlijk afgewerkt. Ondanks het feit dat de veldnaam of het toponiem 'Sjtejneberg' dit doet vermoeden, waren ter plaatse toch niet voldoende geschikte stenen te vinden. De benodigde stenen, vuursteenknollen en maaskeien werden daarom van elders aangevoerd.

Massieve houten palen moeten voortaan voorkomen dat het kruis opnieuw slachtoffer wordt van gemanoeuvreerde met grote landbouwmachines. Wij willen de heer Giel Beijer en de medewerkers van de buitendienst van de gemeente Eijsden van harte danken voor hun inzet, waardoor dit wegkruis behouden bleef en zelfs fraai werd verbeterd.

Genezende krachten

Een aantal mensen uit Mesch hecht veel waarde aan dit zogenaamde 'Sjwart Kruiske'. Zij komen hier regelmatig bidden en dichten het kruis zelfs genezende krachten toe. Men vermoedt dat op deze plek in het verre verleden ooit een gebeurtenis heeft plaatsgevonden waarvoor hier een kruis werd opgericht en dat daarna een devotie is ontstaan waardoor wensen en gebeden verhoord werden.

*Bèr Pachen,
namens de Stichting Eijsdens Verleden*

Foto's: Pierre Theunissen

Fragment wegkruis aan de Voerenweg-Steenbergsweg

De notaris

“Wij hebben het aan het einde van het jaar altijd verduveld druk. Het lijkt wel, of iedereen wacht tot halverwege december en dan langs komt met de mededeling, dat een akte nog perse dit jaar moet passeren.

En dan heb je soms ook nog van die kleine klusjes, waar je nauwelijks wijzer van wordt. Ik laat mijn notaris klerk meestal dat soort dingen doen, want daar heb ik zelf absoluut geen tijd voor.

Tot overmaat van ramp kreeg ik het verzoek van de Stichting Kruisen en Kapellen in ons dorp om in verband met de overdracht van kapellen een verkoopakte te maken.

Ik ken die lui van die stichting wel, brave lieden, die bij goed weer wat aan de kapellekens in ons dorp lopen te prutsen. Ik zeg die mannen natuurlijk wel altijd vriendelijk goejedag, want je weet maar nooit, of ze misschien nog eens klant worden.

Wat was nu het geval: onze gemeente gaat op 1 januari fuseren met de buurgemeente. Een onzalig plan, want dan krijg ik in zo'n nieuwe gemeente natuurlijk niets meer geregeld.

Maar goed, die kapellenstichting had bij de (oude) gemeente gedaan gekregen, dat zij de kapellen en kruisen, die gemeentelijk eigendom zijn, zou overnemen. En wel voor de prijs van één euro. En of ik dan de akte wilde maken. Maar ze zaten helaas op zwart zaad, dus als het voor niets zou kunnen, zouden ze dat zeer op prijsstellen.

Het ging maar liefst over vijf kapellen, twee kruisen en nog een paar heiligenbeelden. De meeste liggen nota bene - allemaal zonder huisnummer - in het buitengebied, dus dat is voor ons een heel gedoe op het kadaster. Soms zijn ze zelfs nog niet ingetekend, dus die klerk van mij heeft daar heel wat werk aan.

En dan mag het ook nog niks kosten! Ik heb uiteindelijk toch maar weer eens met de hand over het hart gestreken. Het is per slot van rekening binnenkort Kerstmis en het zijn toch wel aardige dingen, die kapellekes als ik ze zo langs de weg zie staan.”

Mariakapel in de Linnerweerd verdwenen ?

In de Linnerweerd, een prachtig natuurgebied in de uiterwaarden van de Maas, staat het Huis Heysteren. Het landgoed, dat dateert van voor 1789, wordt omgeven door fraaie gazons met monumentale bomen.

De voorbijganger, die reeds een tijd de weg langs het kasteel niet heeft belopen, bemerkt plotseling, dat het kapelletje, dat vroeger langs de weg stond, verdwenen is.

Hekwerk

Een kapel kan toch niet zomaar verdwijnen ! Dus nog maar eens goed rondgekeken en ja hoor, de kapel staat er toch nog, zij het ineens achter de haag, die het landgoed omringt.

Is de kapel verplaatst of heeft de haag een sprong voorwaarts gemaakt ?

We vragen het aan de kasteelheer, de heer van Tienen, die graag bereid blijkt de zaak uit de doeken te doen. Na de aankoop van het kasteel in de negentiger jaren bleek de familie veel last te hebben van ongewenst bezoek. Mensen beschouwden het kasteelterrein als publiek domein.

Daarom is rond het terrein een hek geplaatst, waarvan de harde contouren verzacht worden door een meidoornhaag. Het bleek, dat de kapel kadastraal tot de eigendom van het kasteel behoorde, waardoor de eigenaar het volste recht had om het kapelletje in te kaderen.

De kapel, die achter de haag is verdwenen.

Zicht op kapel

Over de geschiedenis van het kapelletje is weinig bekend. Het zou er volgens sommige dorpelingen altijd al gestaan hebben, maar meer reële schattingen komen uit op het begin van de vorige eeuw.

Opvallend is, dat de voorzijde van de kapel gericht is op het kasteel.

Uit die opstelling kan worden afgeleid, dat vroegere kasteelbewoners deze kapel in hun tuin hebben gebouwd, zodat ze, wanneer ze de oprijlaan vanuit het kasteel betraden, zicht hadden op de voorzijde van de kapel.

Piéta

De kapel werd omzoomd door zeven lindebomen, waarvan er een helaas moest worden gekapt.

Deze bomen verwezen naar de zeven smarten van Maria. In de kapel bevindt zich namelijk een Piéta, een afbeelding van Maria met de gestorven Christus op haar schoot na de kruisafname. Dit beeld is vervaardigd door Thea Krol.

De kapel wordt bekroond met een zogenaamd Lotharings kruis, een kruis met twee zijbalken.

Op de top van het kruis bevindt zich een stralenkrans met daarin symbolen IXIXIR, waarin men de naam Maria zou kunnen lezen.

In 1984 is de kapel door de Heemkundevereniging Roerstreek opgeknapt.

De heer van Tienen bij de kapel, waarin een Piéta geplaatst is.

Ben Brader

Inwijding “Wonjerkruus” in Kapel aan de Kaak in Elsloo

Deze kapel staat in het centrum van Elsloo, waar de Dorpsstraat zich splitst in de Raadhuisstraat en de Kaakstraat. Ze stamt vermoedelijk uit de jaren 1820 – 1830, heeft een gotische bouwstijl en is opgetrokken uit veldbrandsteen gemetseld in kruisverband. Op het marmeren altaar stond tot voor kort een beeld van de Onze Lieve Vrouw van Lourdes. Dit beeld is op zondag 12 oktober j.l. vervangen door een houten kruis met een metalen corpus. Waarom zult u afvragen?

Vandalen

Vanaf de oorsprong namelijk heeft er in deze kapel een kruisbeeld met een houten corpus gestaan, maar dit werd door vandalen in 1968 gestolen en vernield terug gevonden op de Slakberg. Vanaf die tijd hebben verschillende beelden in het kapelletje gestaan, zelfs een Heilig Hartbeeld.

“Wonjerkruus”

Nu is op zondag 12 oktober een “wonjerkruus” in de kapel opgehangen en ingezegend. Tijdens een brand, vier jaar geleden is de zolder van een woonhuis aan de Dorpsstraat in Elsloo helemaal uitgebrand.

Op deze zolder werden veel waardevolle spullen bewaard, o.a. een houten kruis met een metalen corpus. Zeer bijzonder is dat dit kruis puntgaaf uit de verbrande massa te voorschijn is gekomen, terwijl de rest door en door verbrand was. Het bestuur van buurtvereniging 't Dörp heeft daarna in overleg met de familie besloten om dit kruis het “wonjerkruus” te noemen en het Mariabeeld te vervangen door dit kuis, wat tevens recht doet aan de historie.

Naar de kapel gedragen

Tijdens een plechtige bijeenkomst op zondagmiddag 12 oktober j.l. is dit kruisbeeld door een aantal buurtbewoners naar de kapel gedragen. Na een toespraak van de heer Guus Peters heeft de heer Jo Everaers het beeld op zijn plaats gehangen en vervolgens heeft pastoor van Achten dit beeld ingezegend.

Deze inzegening is door leden van Fanfare De Maasgalm muzikaal begeleid.

*Piet van Mülken,
secretaris Stichting Kleine Monumenten Stein*

Foto: Jan Berix

Pastoor H.H.D. van Achten bij de inzegening van het “Wonjerkruus”.

Nieuwe Mariakapel in Venray

De afgelopen maand is in Venray op de hoek St. Josefweg-Noordsingel een Mariakapel verschenen. Zij werd op zondag 26 oktober na de hoogmis van half 10 in de Sint-Petrus' Bandenkerk ingezegend door deken Smeets.

De kapel stond eerder in Venray als kunstwerk in de manifestatie Rock My Religion.

Een afgebroken pelgrimage

Gerrit Kateman uit Venray trok in het afgelopen voorjaar na een gedegen oefentijd naar Santiago de Compostela in Noord-Spanje, naar het graf van de apostel Jacobus. De voetreis begon voorspoedig, maar na 15 dagen sloeg in de buurt van Dinant het noodlot toe. Kateman moest afhaken vanwege een pijnlijke enkelblessure. Zijn reis naar Lourdes en Santiago zal een andere keer voortgezet moeten worden. Van te voren had hij het plan opgevat om het kunstwerk van Erik van Maarschalkerwaard uit de manifestatie Rock My Religion om te vormen tot een religieus object. Dat naar aanleiding van zijn tocht, maar ook als souvenir aan de voettocht/pelgrimage door Venray "van het Oda naar Anna", die in de zomer van 2007 langs een twintigtal kunstwerken en religieuze mo(nu)menten in de openbare ruimte, in het St. Jorispark ook langs dit kunstwerk voerde.

Daarnaast is 2008 een belangrijk Mariajaar, met de herdenking van 150 jaren Lourdes als bedevaartplaats, en 75 jaren Banneux. Bovendien loopt het geslaagde Jaar van het Religieus Erfgoed naar zijn einde. Bovenal ziet Kateman de nieuwe kapel als een mo(nu)ment van devotie en stilte, om stil te staan bij Maria, de Moeder Gods.

Eigentijds heilighuisje

Erik van Maarschalkerwaard maakte een bouwwerk, die hij Kapel h.w.a. noemde. "Hemelwaterafvoer tilt als het ware het door de mens zo gekoesterde materiële van het aardoppervlak om na te denken over de bereikbaarheid van immateriële zaken..."

De inzegening vanuit een hoger perspectief

De inzegening door deken H.M.G. Smeets

Met respect voor het kunstwerk heeft Gerrit Kateman er een modern vormgegeven gebedshuisje van gemaakt. Vier hemelwaterafvoerpijpen tillen de bouwmasa als het ware los van het aardoppervlak. Die is opgebouwd uit een open ijzeren constructie, bekleed met een zinken dak. Het opgevangen hemelwater wordt gerecycled en deels opgevangen in een hemelwateropvangbakje als wijwater van moeder natuur. Alle zegen komt van boven.

Dit religieus object, voorzien van een modern Mariabeeld en zinken bloemenvaashouder, past harmonieus in de nieuwe omgeving. Het legt een verbinding tussen de hedendaagse kunst in de openbare ruimte en de rijkdom aan religieus erfgoed in Venray.

Onder auspiciën van de Stichting Kruisen en Kapellen in de gemeente Venray, met medeweten van de kunstenaar, en in samenwerking met de gemeente Venray als eigenaar van de grond is een en ander tot stand gekomen. De wijkraad Venray-centrum steunde het initiatief.

Inzegening

Oktober is een Mariamaand, en daarom trok een grote stoet belangstellenden en kerkgangers na de hoogmis van half tien in de Grote Kerk vanuit de kerk op zondag 26 oktober naar de plek. Het muziekkorps Sint-Petrus' Banden trok voorop. Het dames- en herenkoor van de dekenale Sint-Petrus' Bandenkerk zette de korte plechtigheid luister bij met enkele marialiederen. Rond elf uur werd de inzegening verricht door deken Smeets, en een bloemenhulde aan Maria sloot de ceremonie af.

Koos Swinkels

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In de vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap. Deze keer een eeuwenoude legende, die zich volgend de overlevering in Wijnandsrade moet hebben afgespeeld en waarnaar vandaag de dag (met een beetje fantasie) nog een mysterieuze gevelsteen verwijst. Lees en huiver!

Het dwergje van de Blauwe Steen

Buurtschap de Blauwe Steen ligt op het hoogste punt van het Zuid-Limburgse dorpje Wijnandsrade. Het bestaat in feite uit maar een huizenblok; waarnaast een druk bezochte manege. De naam 'Blauwe steen' voert terug naar de Germaanse tijd en verwijst naar een maalsteen, waarbij de Germaanse mannen zich verzamelden om te vergaderen en recht te spreken.

Naast de langgerekte woning staat tegenwoordig een bankje, dat een prachtig uitzicht biedt op het Zuid-Limburgse heuvelland én op de zijgevel van het pand, waarin een oude grafsteen is gemetseld. De licht grijze steen heeft de contouren van een eenvoudig kerkje, waarop in het zwart een corpus is geschilderd. Een verweerde, vrijwel onleesbare tekst lijkt naar Wijnandsrade te verwijzen. Nadere bijzonderheden over deze raadselachtige nagedachtenis in de verder blinde muur ontbreken.

Volgens de overlevering moet zich hier in lang vervlogen tijden een macabere gebeurtenis hebben afgespeeld, in de volksmond bekend als 'De legende van het dwergje van de Blauwe Steen'.

Eenzaam café

In deze verlaten regionen stond een eenzaam café, dat de reizigers tussen Valkenburg en Heerlen verpozing bood. De caféhouder en zijn vrouw woonden er met hun enige kind; een dochter van vijftientig jaar met een ernstige groei-stoornis, waardoor zij amper zeven leek. Zij ging al gauw met de bijnaam 'dwergje' door het leven. Het was verder een vriendelijk vrouwtje, maar haar ouders maakten zich grote zorgen om haar.

Haar vader vreesde zelfs dat er kwade geesten in het spel waren of – wie weet – misschien nog wel erger. Hij had het er al vaker met mijnheer pastoor over gehad en hem de laatste tijd ook wel eens gevraagd langs te komen. Een handoplegging, een novene of – wie weet – doet een gebedsgenezing wel wonderen.

Geklop

Er is weinig fantasie nodig om het op de Blauwe Steen 's nachts te laten spoken. Het is vroeg donker. Buiten zwiëpt de wind de regen tegen de luiken. Er zijn geen gasten en er worden ook geen klanten meer verwacht. Het gezinnetje ligt vroeg in bed. Zij slapen al als een luid geklop de vader doet opschrikken. Mopperend schuifelt hij naar beneden, in de veronderstelling van een late gast. Hij opent de voordeur. Niemand. Teruglopend neemt hij nog even poolshoogte in de slaapkamer van zijn dochter; of het geluid misschien daar vandaan afkomstig is. Zij slaapt als een roosje. Vader ligt nog niet in bed, of opnieuw en nog duidelijker nu galmt het door het hele huis. Zijn vrouw is gezegend met een gezonde slaap. Hij laat haar snurken.

Zwarte kat

Opnieuw gaat hij naar beneden, opent de voordeur en treft hij niemand aan. Ook een korte verkenning rondom het huis levert niets op. Onverrichter zake

De in de muur gemetselde grafsteen

zoekt hij licht geïrriteerd zijn bed weer op. Hij is bijna boven. Drie donderende slagen doen het huis op zijn grondvesten trillen. Zijn vrouw schiet gillend wakker. De caféhouder grijpt, eerder bevreesd dan heldhaftig, naar de olielamp en gaat met knikkende knieën op verkenning. Op de overloop ziet hij nog net een zwarte kat van het ledikantje van zijn dochter afspringen. Hij wil weten wat er in 'Gods-Heren-Naam' beneden loos is en rent opnieuw de trap af. Niemand. Ook rondom het huis. Geen mens. Achterom ziet hij nog net de zwarte kat vanaf de vensterbank de tuin inspringen en onder een meidoornhaag wegvluchten, de velden in richting Wijnandsrade. Boven ligt zijn dwergje dood in haar ledikantje. In de zijgevel van de huizenrij op de Blauwe Steen is een oude grafsteen gemetseld. Het lichtgrijze monumentje bevindt zich op slaapkamerhoogte.

Wiel Oehlen

Foto: Jan Jansen (Nuth)

(Het voorgaande is een bewerking van een eeuwenoude legende, die eerder door Pierre Kemp is opgenomen in zijn standaardwerk 'Limburgse Sagen en Legendes'; een uitgave van Veldeke, Maastricht).

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren? Stuur ze – mét bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade.

Gerenoveerde St. Lambertuskapel Reuver ingezegend

We schrijven begin maart 2004. Op de kerkbestuursvergadering van de Lambertusparochie in Reuver wordt een uitgewerkt voorstel behandeld om de Lambertuskapel te renoveren en daarna dagelijks open te stellen. De kapel is al bijna 20 jaar gesloten en er wordt alleen op de feestdag van de H. Lambertus een H. Mis opgedragen.

Het voorstel vindt algehele bijval, alleen : wie zal dat betalen ? De geschatte kosten liggen dermate hoog dat het plan niet direct ten uitvoer wordt gebracht. Hier speelt ook een belangrijke rol dat het kerkbestuur bezig is met vergevorderde plannen om een nieuw parochiehuis te bouwen en het bisdom de parochies van Beesel Reuver en Offenbeek wil samenvoegen tot een Cluster.

Toch wordt achter de schermen overleg gevoerd met de Gemeente, de Rijksarcheologische Dienst, de Rijksdienst voor Monumentenzorg, de Provincie, het Bisdom en de Stichting Kruisen en Kapellen (zowel die van het bisdom als de lokale stichting). Dit resulteert uiteindelijk in een start van de renovatie.

Gouden handjes

Nu hebben wij in onze parochie zeer actieve vrijwilligers op verschillende terreinen.

Enkele jaren geleden startte een nieuwe werkgroep om het onderhoud van het RK kerkhof op zich te nemen. Zij noemen zich "de Schoffelgroep". Maar let wel; wat deze heren met hun gouden handjes allemaal presteren: daar mag je U tegen zeggen.

Deze groep, onder de bezielende leiding van Wim van Bolderen is op 1 mei 2007 voortvarend gestart met de renovatie van de Lambertuskapel.

De kapel is geopend 1 maart 2008

Buiten

In grote lijnen werd door de werkgroep het volgende gedaan::

Buiten: een nieuw kruis op de gevel, nieuwe glas in loodramen, gemaakt door de lokale glaskunstenaar Cor Apeldoorn, met hiervoor veiligheidsglas, rondom de kapel verbeterde waterafvoer, de voordeuren zijn geheel afgeschuurd en nieuw gelakt, de kapel heeft lucht en licht gekregen door enkele bomen te kappen, de toegangstrap werd bijgewerkt en uitgebreid, er ligt nu ook een hellingbaan, de entree van de kapel werd verrijkt met een mooi mozaïek, het terrein rondom de kapel is opnieuw ingericht, en er is een rustbank geplaatst. Langs de hellingbaan en de trap komen leuningen.

Binnen

Binnen is het altaar verwijderd, want het belemmerde namelijk de doorkijk naar de achterste oude kapel en nam de helft van de oppervlakte van de kapel in beslag, in de oude kapel is het stukwerk

gedeeltelijk verwijderd, waardoor de maaskeien weer zichtbaar werden en werd het plafond vernieuwd, de lambrisering is verlaagd, gestukadoord en afgewerkt met gipslijsten en architraven, de montanten, een heel mooi woord voor de kozijnen waarin de glas in lood ramen zitten, zijn gerestaureerd, er werden nieuwe elektrische leidingen gelegd voor spotjes en een nieuwe kroonluchter, de kapel is geheel opnieuw gestukadoord en geverfd, er zijn zes nieuwe bankjes geplaatst, er is een prachtige kruisweg gemaakt en de lokale kunstschilder Hub Pollen heeft naast Lambertus twee engelen op de muur geschilderd.

Het dak werd gerenoveerd door de firma Verkoelen uit Beegden, voor de goten zorgde de firma Lemmen en het voegwerk werd verzorgd door de firma Pisters. Al het overige werk werd gedaan door de vrijwilligers, waarvan er toch al verschillende vele jaren van Drees trekken, in een geweldig fijne sfeer.

**Inzegening Lambertuskapel op 21 september 2008
door Mgr Deken A.Franssen**

Aansluitend trok men in een prachtige processie, waarin het Allerheiligste voorafgegaan werd door het beeld van de H. Lambertus uit de kapel, en waaraan naast de bovengenoemde verenigingen ook nog deelnamen: Schutterij St. Barbara, de communicantjes en Gymnastiekvereniging Hercules, via een rustaltaar bij Bösdael, naar de kapel.

Hier hield een zichtbaar ontroerde Mgr. Deken Franssen een korte inzegeningplechtigheid, bijgewoond door enkele honderden parochianen. Zij zongen als afsluiting het Lambertuslied uit volle borst mee.

De feestelijke opening van het jubileumjaar werd vervolgens voortgezet in en rond de feesttent, opgezet in de glooiende vallei naast de kapel.

De Lambertuskapel glorieert weer mooier dan ooit op een historisch belangrijk stukje grond in Reuver tussen het ontluikende groen en de glooiende akkers: een rustpunt voor bezinning en bron van kracht.

Sjraar Thijssen

Er werd veel support gekregen van het bedrijfsleven. Veel materiaal werd voor niets geleverd of tegen een "mats" prijsje. Maar bovenal hebben ook de parochianen de actie om geld in te zamelen flink gesteund.

De Lambertuskapel was tussen Kerst en Driekoningen tijdelijk geopend. De reële schatting is dat er ongeveer 1200 mensen een bezoek aan de kapel hebben gebracht; velen van hen hebben een kaarsje opgestoken en hebben stil zitten te mijmeren over vroeger, een gebedje gedaan en genoten van het resultaat tot dan. Het positieve commentaar en het geweldige aantal bezoekers deed de vrijwilligers erg goed. Na de kerst werd de laatste hand gelegd aan het interieur en op 1 maart j.l. werd de kapel opengesteld.

Inzegening

De parochie van de H. Lambertus viert in 2009 haar 175 jarig bestaan. Het Jubileumcomité vond het een goed idee om het jubileumjaar te starten met de inzegening van de kapel.

Dit gebeurde op 21 september op grootse wijze. De pontificale H. Mis, voorgegaan door Mgr. Deken A. Franssen van Venlo en geassisteerd door zes priesters die allen werkzaam zijn geweest in Reuver, werd opgeluisterd door het Lambertuskoor, het kinderkoortje De Kring, het Reuvers Mannenkoor, het Philharmonisch Gezelschap Reuver en het Trommel en Fluitkorps St. Barbara.

Met Sint Lambertus op weg

**175 jaar Parochie H. Lambertus
Reuver 1834 - 2009**

De jubileumuitgave

Vervallen Calvariekapel in Houthem

waard om te redden!

Een van de oudste foto's van de Calvariekapel

Bij het inventariseren van de kruisen en kapellen in Limburg kan de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg niet zonder de mensen die gemakshalve door mij als "lokalos" worden aangeduid. Immers, op de meest onverwachte plaatsen staat er wel een religieus object waarvan het bestaan bij velen is vergeten. En dan heb je de lokalos hard nodig om je de weg te wijzen.

Enige tijd geleden werd ik gevraagd om te komen kijken naar de Calvariekapel in

Houthem, nu gemeente Valkenburg aan de Geul. De plaatselijke heemkundevereniging maakt zich zorgen over de staat van onderhoud van deze kapel en wil weten wat een onafhankelijk iemand daarvan vindt. Nadat ik mij op het afgesproken adres heb gemeld, ga ik met twee leden van de heemkundevereniging op pad om het onderhavige object te bekijken. In oude ambtelijke termen heette deze bezigheid "schouwen". Het is mij al snel duidelijk dat ik, zonder lokalos, de onderhavige kapel nooit zou hebben gevonden. Gelukkig heeft de kapel door zijn verscholen ligging nog niet al te veel last gehad van vandalisme. Wel zijn in het verleden enkele namen in de mergelstenen muren gekrast maar de verfspuitbus heeft de plek nog niet bereikt.

Woekerend

Ter plekke constateer ik dat de Limburgse bodem bijzonder vruchtbaar is. Vooral de vegetatie die bekend staat als woekerend heeft de omgeving in bezit genomen en strekt haar tentakels al begerig uit in de richting van de kapel. Maar dwars door deze uiterlijkheden heen kijkend levert het wel een redelijk advies op. Dan blijkt bijvoorbeeld dat met een paar uurtjes inzet van mensen die graag in de vrije natuur willen werken de kapel in elk geval in zijn huidige staat kan worden geconsolideerd. De tweede stap is om te gaan nadenken over het herstellen van bijvoorbeeld restauraties die ooit zijn gedaan met gebruikmaking van cement. Op een uit mergelsteen opgetrokken muur is dat net zoiets als vloeken in de kerk.

Maria en Johannes

Voor de heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach is de vervallen staat van de kapel al enige jaren een doorn in het oog. Diverse pogingen zijn gedaan om te komen tot een herstel. Van verschillende kanten zijn al financiële bijdragen ontvangen. Daarmee zijn enkele kleine restauraties uitgevoerd. Zo zijn de pilasters hersteld en gereed voor terugplaatsing op de kapel.

Voor de helaas spoorloos verdwenen en van zink vervaardigde beelden van Maria en Johannes liggen al op roestvrij staal geschilderde replica's klaar. Wat nog ontbreekt zijn drie belangrijke zaken waarvoor nog naar een oplossing moet worden gezocht. Allereerst wil men graag in het bezit komen van een representatief corpus van voldoende grootte. Om dat nieuw te laten maken door een kunstenaar is geld nodig.

Net zo goed als voor het verdere herstel van de kapel.

Kartrekker

De derde wens is misschien via deze oproep te vervullen. Om het gehele herstelproces materieel en financieel in goede banen te leiden zoekt de heemkundevereniging een kartrekker die er zijn of haar schouders onder wilt zetten. Dus, managers, bestuurders en bouwkundigen of andere doeners in ruste, er ligt een tijdelijke maar nobele taak op u te wachten! Heeft u interesse, neem dan contact op met de voorzitter: Jos Lodewick, 043-6040469 of via heemkunde@houthem.info.

Groot materiaal

Gelet op het enthousiasme van de leden van de heemkundevereniging ben ik tot de overtuiging gekomen dat alles uit de kast moet worden gehaald om de uit 1828 daterende Calvariekapel te behouden. Veel werk zal moeten worden verzet om de toegankelijkheid van de kapel te bewerkstelligen.

En zie, het advies heeft aanstekelijk gewerkt. Eind oktober is een met groot materiaal uitgeruste ploeg het bos in getrokken om een vijf meter brede ruimte om de kapel te gaan ontdoen van het woekerend groen. Daarna staan de voorzijde van de kapel en de ontsluiting van de toegangswegen op de rol. Kortom, men is begonnen met de mouwen op te stropen voor het behoud van de kapel. Hopelijk leidt deze inzet er toe dat de gehele gemeenschap zich voor het voortbestaan van de kapel gaat interesseren en de beurs trekt. En dan is het alleen nog maar wachten op de persoon die de dankbare taak wilt gaan uitvoeren om het enthousiasme te gaan omzetten in de middelen en daden waaraan nu nog een tekort is.

Ed. van Gelder

De recente situatie

Faits divers

Corpus in Welten vervangen

In Welten (Heerlen) stond vele jaren vlak bij de kerk een groot houten kruis met een modern corpus, bruinrood overschilderd zodat het keramisch leek; maar het bleek van beton te zijn en enige rot te vertonen. Het stond op de hoek van een villatuin.

De eigenaar overleed en het huis werd verkocht.

De nieuwe eigenaar vond het kruis te groot en liet door zijn kennis Wiel Erven uit Voerendaal een bescheidener nieuw smeedijzeren kruis vervaardigen. Het corpus kreeg hij in bruikleen van de stichting Schaesbergergank. Het is een reserve-replica van het corpus dat hoort bij De Drie Beeldjes in Valkenburg.

Bert Melchior (Noorbeek)

Klimmen

Op zondag 28 september werd in de Klimmense wijk Overheek een nieuw wegkruis ingezegend.

Het betreft hier een initiatief van de heer Harry de Boer, dat in overleg met de buurtvereniging 'Tegeneuver de Meúle' werd gerealiseerd.

Noorbeek

Op 20 september overleed op vijfentachtigjarige leeftijd de heer Servé Gubbels uit Noorbeek. Servé Gubbels was de nestor van de werkgroep van Wegkruisen Noorbeek en lid vanaf het allereerste uur in 1985.

Kruis in de aanbidding

Peter Nouwen, inspecteur van de Monumentenwacht komt nogal eens ergens. Zo liep hij onlangs tegen een gietijzeren kruis aan van een model, dat we in Limburg vaker tegenkomen.

Dat kruis is beschikbaar voor plaatsing in Limburg.

Geïnteresseerden kunnen zich wenden tot de redactie. Zij moeten dan wel een concreet plan hebben hoe, waar en wanneer het kruis geplaatst zal worden.

Nogmaals:

herplaatsing wegkruisen in Roermond

In het vorige nummer van "Kapellen en Kruisen" besprak Harrie Knoors in het artikel "Twee wegkruisen in Roermond terug op hun oude plek" de terugplaatsing van het kruis "bie Mijnheerkens" en van het kruis "aan de Rooj brok".

Het artikel was goed gedocumenteerd. Des te ongelukkiger was het wegvallen van de onder het artikel geplaatste noten. Vandaar, dat we de noten bij dat artikel hierna alsnog laten volgen.

Met excuus aan de schrijver !

¹ Twee nieuwe wegkruisen en twee betekenisvolle plechtigheden. In: Maas- en Roerbode 8 april 1950. Gemeentearchief Roermond afdeling IV-4 – Eucharistische Kruistocht 1934-1968 – dossier 199

² Harrie Knoors, De E.K.kruisen van Roermond. In: Nieuwsbrief nr. 33, december 2006

³ Peter Nissen, De Eucharistische Kruistocht van het Bisschoppelijk College te Roermond, Roermond 1985, bl. 41

⁴ Jo van den Broek, Vijftig jaar onderwijs in kerkdorp Leeuwen. De St. Jozefschool 1949-1999, Nederweert 2000, bl 10

⁵ Kruisinzegening Mijnheerkens. In: Maas- en Roerbode 26 maart 1948. Gemeentearchief Roermond afdeling IV-4 – Eucharistische Kruistocht 1934-1968 – dossier 199

⁶ zie noot 5

⁷ zie noot 1

Nieuwe “Kapel” in “De Karosseer” Maastricht

Dr Marga Klompé (1912-1986), Nederlands eerste vrouwelijke minister, was van 1956 tot 1963 minister van Maatschappelijk Werk en van 1966 tot 1971 van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. De energieke Marga Klompé bracht een aantal belangrijke wetten tot stand, zoals de Algemene Bijstandswet in 1963, de Omroepwet in 1967 en de Woonwagenwet in 1968. Met de laatste wet beoogde de bewindsvrouw een einde te maken aan de mensonterende toestand, waarin veel woonwagenbewoners zich toen bevonden.

Woonwagenbewoners werden algemeen als een noodzakelijk kwaad beschouwd; zij werden weggestopt aan de rand van dorpen en steden, aan onverharde wegen en bij vuilnisbelten, verstoken van gas, water en elektriciteit. De Woonwagenwet van 1968 voorzorg in de stichting van grote, regionale centra, voorzien van nutsvoorzieningen, verharde wegen en centrale wasgelegenheden. Soms beschikten de centra zelfs over een eigen lagere school. Beroemde voorbeelden van regionale woonwagencentra in Limburg zijn De Römer in Blerick en De Vinkenslag in Heer, op de gemeentegrens met Eijsden.

Vinkenslag

Het grote woon- en (auto)handelscentrum Vinkenslag met zijn 65 standplaatsen lag in 1970 op de tekentafel en werd in 1975 geopend. De naam Vinkenslag werd als het ware ondersteund door aan de straten de volgende ‘vinknamen’ toe te kennen: Appelvinkstraat, Boekvinkstraat, Distelvinkstraat, Goudvinkstraat en –plein, Groenvinkstraat en Heivinkstraat. Er verrees een Mariakapel, waar de zéér katholieke bewoners van het centrum een kaarsje konden branden en een bloemetje plaatsen. Immers, terwijl de rest van de Limburgers ‘seculariseerde’, bleven de woonwagenbewoners hun katholieke geloof trouw.

Vrijstaten

Reeds na enige jaren bleek, dat de regionale centra zich ontwikkelden tot regelrechte ‘vrijstaten’, waar sommigen wetten en regels, door bureaucratische papierwinkels toch al nauwelijks begripbaar, aan hun laars laptten en waar bijvoorbeeld nauwelijks of geen belasting werd betaald. Controleurs van de verschillende diensten, sociale werkers en priesters en zelfs een aantal politiemensen gingen met een wijde boog om de centra heen. Op de bedrijventerreinen was weldra sprake van de meest ernstige vorm van bodemverontreiniging. In de beginjaren 1980 was de overheid die ontwikkelingen meer dan beu en men besloot de centra te vervangen door kleine, beheersbare kampjes, verspreid over de gemeenten. Alle woonwagens van De Römer in Blerick werden vervolgens in één dag verhuisd en de stenen opstallen met bulldozers weggeschoven. In Maastricht beperkte men zich tot het verplaatsen van individuele woonwagens van Vinkenslag naar de wijken waarna de lege plaatsen ’s nachts

prompt werden ingenomen door familieleden uit het land! Zo bleef men ‘sterk’.

De Karosseer

Ruim vijf jaar geleden maakte de gemeentelijke overheid eindelijk een einde aan de relatieve wetteloosheid en begon men met de interne verhuizing van woonwagens en de inrichting van een afzonderlijk gelegen bedrijventerrein voor onder andere de autohandel en –sloop. Vinkenslag kreeg een nieuwe naam: De Karosseer (dat wagenbouwer betekent) en de oude, ruime kapel moest het veld ruimen. Zij werd zonder pardon platgewalst. Maar de religieuze gevoelens van de bewoners, die zich vooral manifesteren in een grote verering voor Maria, leverden al gauw het initiatief op voor de bouw van een nieuw kapelletje.

Kapelletje

De pastor van Vinkenslag, diaken Koen Meens s.j., was mede-initiatiefnemer. Bij de oplevering van het kapelletje door burgemeester Gerd Leers, respectievelijk de inwijding ervan door deken Mathieu Hanneman van Maastricht op 16 november 2007 omschreef de pastor de functie van de kapel voor de bewoners aldus: ‘Maria is hun schutspatroom. Er wordt door de mensen van het kamp veel gebeden in deze tijd van veranderingen, spanningen en stress. Het idyllische devotiekapelletje aan de toegangsweg van de vernieuwde locatie is een teken. Het telt mee in het leven van alledag. Als we deze wijk in rijden en er weer vandaan gaan, komen we er steeds langs. Het is een impuls tot onthaasting’. De inwijdingsplechtigheid bestond verder uit het voorlezen van psalm 127 (‘Aan de zegen van de Heer is al gelegen: Als de Heer het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen de bouwlieden daaraan’) en het zingen van een Marialied door het zangkoor van Beegden. Bij de plechtigheid waren overigens niet veel bewoners aanwezig.

Bunker

BAM-wegenbouw Regio Zuidoost gaf opdracht tot de bouw en Nautilus Schanskorven b.v. zorgde voor de realisering van de schanskorven- en staalconstructie. De kapel is 3,5 meter breed, 3,5 meter diep en 4 meter hoog. Het geheel oogt zeer robuust; zo lijken de deuren op die van een bunker! De bewoners betreuren het dat er nu geen ruimte meer is waar men in deze onzekere tijden kan samenkomen. Velen vrezen dat ze binnenkort van de regen in de drup komen, als de plannen van Maastricht doorgaan om in de onmiddellijke nabijheid een aantal overdekte coffeeshops met zeventien vierkante meters (!) parkeerruimte te creëren... Wordt het kapelletje dan bekend als ‘Notre Dame du Cannabis’ of ‘Onze Lieve Vrouw in het Wiet’?

Toon Jenniskens

Limburgs mooisten (6)

De parel van Hulsberg

Omdat het dit jaar 150 jaar geleden is dat de Heilige Maagd Maria in Lourdes aan Bernadette Soubirous is verschenen, ben ik van mening dat ik dit jaar "Limburgs mooisten" moet afsluiten met de "Parel van Hulsberg".

Aan de Schoolstraat in het Zuid - Limburgs Hulsberg staat namelijk het klooster Regina Pacis van de Zusters Oblaten van de Assumptie. Het is in 1923 gebouwd naar een ontwerp van pater Ir. W.A. Molengraaf en opgetrokken in Kunrader(kalk)steen. Het gebouw heeft een kasteelachtige uitstraling en is beslist de moeite van het bekijken waard.

Zoals het een majestueus klooster betaamd, heeft ook dit religieuze monument achter zijn gebouwen een mooie, uitstekend onderhouden tuin met gladgeschoren gazons, bomen tot in de hemel en borders vol met de mooiste rozen en andere bloemen.

Klooster Regina Pacis

De Lourdesgrot

Achter in de tuin bevindt zich, tussen al deze bloemenpracht, een kleine maar uitzonderlijk mooie Lourdes-grot. Men kan er op een bankje plaatsnemen, en zo, omgeven door de prachtige tuin en dit kleine pareltje van devotie, tot een innerlijke rust komen.

Ondanks dat deze kloostertuin tussen de huizen en vlakbij een drukke weg ligt, heerst hier een bijna volkomen stilte.

De grot is gebouwd in 1930 / 1931. Mocht u de Lourdesgrot willen bezoeken (een aanrader), gelieve u bij de zusters te melden.

Foto's en tekst : Jan Jansen (Nuth)

Nostalgie

In de nieuwe rubriek NOSTALGIE wil de redactie van "Kapellen en Kruisen" een aantal verhalen, gedichten en liederen aan de vergetelheid ontrukken. De redactie houdt zich dan ook aanbevolen voor suggesties in deze, met name voor verhalen die in uw gemeenschap of familie zijn overgeleverd, zoals het verhaal dat tot de oprichting van het kruis of de kapel heeft geleid of dat u 'ergens' hebt gelezen. Deze verhalen horen immers even goed tot het cultureel erfgoed als het kruis of de kapel waaraan zij zijn gewijd. Toon Jenniskens vond onderstaand verhaal van de Vlaamse schrijver Felix Timmermans.

'T Kepelke

Harry Bordon

Ich zeen dich in gedachte nog, wie's doe e leedje zóns;
wie's doe gelökkig lachend an 't awd fernuuske stóns,
of wie's doe langs dae zandjwaeg leeps, dae nao 't kepelke geit,
woe 't benkske woe's doe mich höbs liere baeje now nog steit.
De wingd zingt door 'n kaoreveldj, 'n baekske dat zingt mit...
duk is 't sjus asof ich weer in 't awd kepelke zit.

Wao mien mooder mich gelierd haet óm te baeje,
wie 't laeve dat aaltied van mich verlangt;
ok al kan ze mich heur leefde neet mier gaeve
toch denk ik duk nog stil: 'Mien mam, dow bis bedankt'.

En as de zomeraovend-zón heur leste straol lut gaon,
door rame van't kepelke, woe get bótterbleumkes staon,
vertelt 't Limburgs lendje stil e jeugdverhaol aan mich,
dan zeen ich in die leste straol mien mooder ur gezicht.
Dan is't asof ze vraoge wilt: 'Vergaet dit plekske neet,
woe ich dich wie's te kèndj woors óp 'n benkske kneele leet'.

Wo mien mooder mich gelierd haet óm te baeje,
wie 't laeve dat aaltied van mich verlangt;
ok al kan ze mich heur leefde neet mier gaeve
toch denk ik duk nog stil: 'Mien mam, dow bis bedankt'.

Straks zal ich mit mien kinjer ok nao 't klein kepelke gaon,
woe ich mit zwart gevawwe henj mit mooder hób gesjtaon.
Dan zal ich ok mien kinjer liere baeje op die bank,
de bank die dao al jaore steit, mesjiens al ieuwe lank...
Ach, doezend van die plekskes zien d'r in ós Limburgs landj,
woe ederein nao tów geit mit 'n veldjbloom in de handj!

Wo mien mooder mich gelierd haet óm te baeje,
wie 't laeve dat aaltied van mich verlangt;
ok al kan ze mich heur leefde neet mier gaeve,
toch denk ich duk nog stil: 'Mien mam, dow bis bedankt'.

(Henk Stuurop en Harry Bordon, 1954)

Werkgroep Kruisen en Kapellen in Belfeld opgericht

De Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, werkzaam in de dorpen Swalmen, Beesel, Reuver en Belfeld, beschikt sinds 1987 over een behoorlijk actieve Werkgroep Kruisen en Kapellen. De leden zijn echter allemaal afkomstig uit Beesel en Reuver en als gevolg daarvan, werden er hoofdzakelijk in die twee dorpen werkzaamheden verricht.

Ook in Belfeld was behoefte om aan de daar aanwezige kruisen, kapellen en andere religieuze beelden structureel aandacht te besteden. De onderhoudstoestand en de omgeving van een aantal van deze objecten liet in de ogen van de heemkundevereniging nogal te wensen over. Daarom nam de vereniging, samen met Wim van Diepen, het initiatief om te komen tot oprichting van een aparte werkgroep voor Belfeld.

Kapel Kloosterboerderij Schonenborg

Op 6 oktober 2008 vond de oprichtingsvergadering plaats, gevolgd door een tweede bijeenkomst op 11 november. De werkgroep telt inmiddels vijf leden. Doel is opkomen voor het instandhouden en verzorgen van de diverse kruisen, kapellen en beelden in het dorp.

Kapel aan de Reuverweg

Uiteraard werden de oprichters ook geïnformeerd over het bestaan van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg, het kantoor en archief in Roermond en de pas uitgebrachte DVD.

27 monumentjes

Intussen is geïnventariseerd wat er in het dorp op dit gebied aanwezig is, wie de eigenaar is, wie het onderhoud verzorgt en hoe de algemene toestand is. Het blijkt dat er 27 religieuze monumentjes in de "openbare ruimte" van het dorp aanwezig zijn.

Daaronder een Lourdesgrot met Kruisweg in de tuin van het voormalige Zustersklooster.

Voorlopig dus werk genoeg met het verzamelen van gegevens, digitaal vastleggen, overleg met de eigenaren, onderhoud enzovoorts.

Brookkank

Verder zijn er al plannen voor het uitzetten van een wandelroute langs al deze monumentjes.

Tenslotte wordt samen met de Stichting Brookkank bekeken welke mogelijkheden het project "Dorpen in het Groen" kan bieden voor de instandhouding van dit alles.

Wim van Diepen

Kapel Bosserhof Echt

na 40 jaar weer terug op haar oude plek

Op donderdag 13 november j.l. werd onder grote belangstelling, de op het Connect-College te Echt gebouwde kapel, met een zware kraan op een vrachtauto van de firma Scheres gehesen. De kapel werd op initiatief van de Stichting Kruisen en Kapellen Echt door docenten van de Afdelingen bouw- en metaaltechniek van het Connect-College als leerproject in het lesprogramma opgenomen. De leerlingen waren zeer trots, dat zij de kapel mochten bouwen.

Nadat zij 'hun werk' op zo'n voortreffelijke manier hadden volbracht, wachtten zij vol spanning op de hijskraan die de kapel op een vrachtauto zal hijsen. De kapel met een gewicht van bijna 7 ton werd, zij het met enige vertraging, op een vrachtauto gehesen. Het vervoer naar de plaats van bestemming in de nabijheid van de hoeve Bosserhof, verliep zonder problemen. Hier aangekomen werd de kapel door de kraan, in korte tijd op de reeds voorbereide plek geplaatst en de grond rond de kapel aangevuld en geëgaliseerd. De Stichting Kruisen en Kapellen Echt zal zorgen voor de afwerking rond de kapel. De bedoeling is dat de kapel hierna wordt ingezegend.

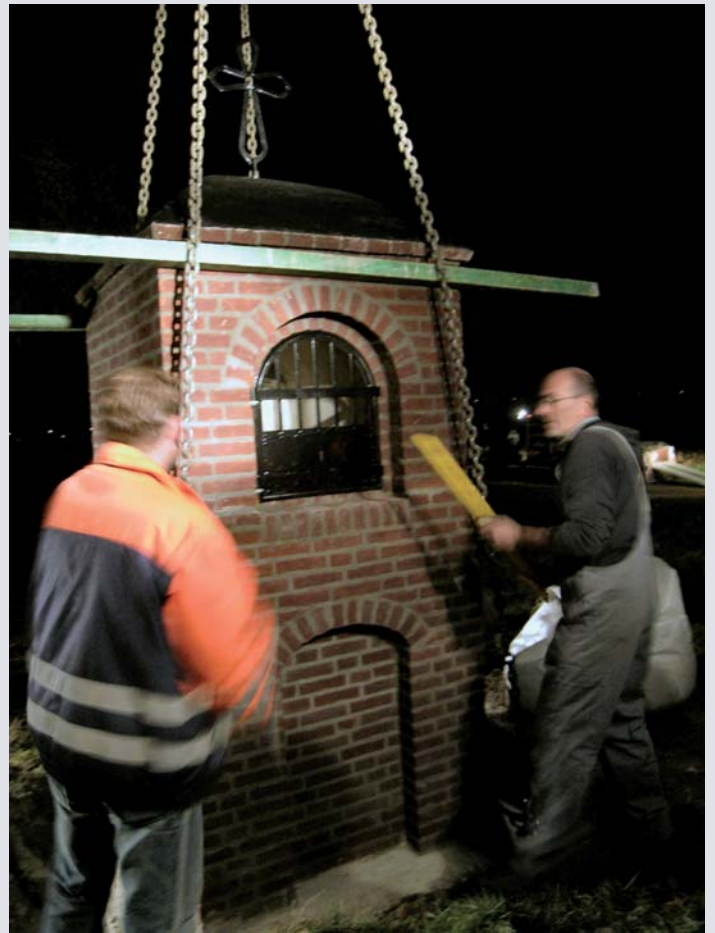
*Kapel Bosserhof, februari 1965.
In de verte hoeve Bosserhof. (foto S. De Jong)*

Docenten met de leerlingen van de afdelingen bouw- en metaaltechniek

Vol spanning wordt gekeken naar het plaatsen van de kapel op de vrachtauto

Het stellen van de kapel op de plaats van bestemming

Kapel na ruim 40 jaar terug op haar oude plek nabij hoeve Bosserhof.

Foto: Ben Brader

Hofstraat - Maasbracht